

**ДО ПИТАННЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ
ЗМІСТУ ПРОГРАМ НАУКОВИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
“ТЕХНІЧНА ЕСТЕТИКА” (05.01.03) І “ДИЗАЙН” (17.00.07)**

Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна

Розглянуто порівняння змісту програм наукових спеціальностей «технічна естетика» (05.01.03) і «дизайн»(17.00.07). Виходячи з аналізу пунктів паспорту спеціальностей знайдено певні загальні та відмінні риси.

Постановка проблеми. Сьогодні у вітчизняному науковому полі одночасно розвиваються дві споріднені спеціальності: технічна естетика – 05.01.03 і дизайн –17.00.07, зміст паспортів яких спрямований на систематизацію й конкретизацію наукових знань у відповідних галузях. Поява цих напрямків були спричинена загальними процесами розвитку суспільства, а також інтеграційними аспектами взаємовідносин художньо-творчих процесів і сучасних виробничих технологій. Отже інтерес до вищезазначених галузей наукового знання є переконливим свідченням їх необхідності й актуальності, підтвердженням особливої ролі у розвитку економічної, соціальної та культурної складових суспільного розвитку.

Порівнюючи паспорти наукових спеціальностей, можна побачити, що перелік питань технічної естетики і дизайну в багатьох позиціях збігається, іноді вони дублюють одне одного, або несуттєво різняться. Це, у свою чергу, приводить до того, що майбутні науковці не можуть однозначно зорієнтуватися якій спеціальності на початковому етапі надати перевагу. Отже варто прокоментувати деякі моменти спільних та відмінних рис спеціальностей “технічна естетика” і “дизайн”.

Також зауважимо, що виходячи із визначення спеціальності як окремої галузі науки, техніки, майстерності, а також як внутрішньої структурованості тієї чи іншої професійної діяльності або виду занять в рамках певної професії [1], під поняттям “наукова спеціальність” розуміємо предметно визначену сферу наукових досліджень, яка включає певну кількість науково-дослідних проблем з окремої наукової дисципліни, враховуючи при цьому і галузь їх практичного застосування. Зрозуміло, що головним показником належності дисертаційного дослідження до тієї чи іншої спеціальності є її основні наукові результати і положення, що виносяться пошукувачем на захист.

Завдання статті. Знайти певні спільні та відмінні риси спеціальностей «технічна естетика» (05.01.03) і «дизайн»(17.00.07).

Основна частина. Як відомо, головними структурними компонентами побудови паспортів вищезгаданих спеціальностей є їх формула, напрямки досліджень, що виконуються в рамках досягнення мети і виконання завдань, зумовлених специфікою спеціальностей, а також відношення останніх до певної галузі науки.

Виходячи із цих компонентів, для здійснення порівняльного аналізу вважаємо доцільним встановити такі критерії:

- предметна сутність спеціальності;
- особливості спеціальності, визначені галузевою приналежністю;
- специфіка виконання досліджень зі спеціальності, їх мета і завдання;
- спрямованість результатів виконаних досліджень.

За сучасним визначенням паспорту спеціальності, технічна естетика є фундаментом розвитку та наукового обґрунтування процесів дизайну всіх напрямків, як на практичному, так і на теоретичному рівні. Її предметом і основним завданням є вивчення кількісних та якісних властивостей творів дизайну, архітектури та мистецтв шляхом обґрунтування наукових фактів мовою математичних моделей, комп'ютерних технологій тощо.

Застосування математичних методів обґрунтування та перевірки дослідних результатів, розробка математичних моделей, конкретні вимоги щодо графічного оформлення і подання дослідних матеріалів, стимулювання комп'ютеризації перспективних шляхів та напрямків практичної реалізації напрацювань дослідників, які працюють у даній спеціальності, стають підґрунтям високого ступеню достовірності висновків досліджень з технічної естетики, визначаючи їх галузеву приналежність і даючи всі підстави вважати останню – технічною наукою і відповідно присуджувати наукові ступені [2].

Варто підкреслити, що таке розуміння предметної сутності та завдань технічної естетики – як точної науки, в нашій країні відбулося не так вже й давно. Адже до недавнього минулого її предмет, мета й завдання розглядалися у мистецтвознавчому аспекті. Так, вважалося, що технічна естетика має вивчати суспільну природу дизайну, закономірності його історичного розвитку, принципи та методи художнього проектування, тобто – досліджувати соціально-культурні, технічні та естетичні проблеми формоутворення, проблеми професійної творчості та майстерності дизайнерів тощо.

Якщо ж розглянути предмет досліджень з дизайну, стає очевидним факт галузевої приналежності останніх до мистецтвознавства. В центрі їх уваги – предметне середовище життєдіяльності людини, особливості організації і створення творів мистецтва, промислових виробів, дизайн-графіки тощо. В галузі предметного спрямування наукових розробок за спеціальністю “дизайн” – соціально-культурні, композиційно-художні та, певною мірою, технологічні закономірності творчих процесів, визначення і дослідження їх естетичної та художньої складових.

Окрім того, підкреслимо значний обсяг художньо-проектних засобів, прийомів та способів формування предметно-просторового середовища, що стають об'єктами вивчення та наукового узагальнення досліджень з дизайну. В центрі уваги останніх – стилістичні, образні характеристики об'єктів дизайну, а також методологічні, історико-теоретичні та соціально-культурні фактори розвитку основних ланок дизайну [3].

Підсумовуючи сказане, відмітимо спільну предметну спрямованість обох спеціальностей на вивчення естетичних, художніх, технологічних особливостей матеріально-побутових напрацювань суспільства, що утворені внаслідок соціокультурного, економічного та інформаційного розвитку соціуму – творів дизайну.

Втім, шляхи наукового обґрунтування, розробки, узагальнення та подання отриманих результатів виконаних досліджень принципово різняться: маючи належність до галузі точних наук, технічна естетика прагне системності та математичної перевірки вірогідності представлених матеріалів, використання програмного комп'ютерного забезпечення у практичному застосуванні й впровадженні наукових розробок. Водночас у дизайні значна увага приділяється вивченню процесів розвитку основних напрямків з мистецтвознавчої точки зору, адже при цьому домінують художньо-естетична та соціокультурна складові предмету вивчення.

Предмет та галузева приналежність тієї чи іншої спеціальності, безперечно, впливають на специфіку виконання наукових досліджень, зокрема визначають їх мету і основні завдання. Обсяг статті не дозволяє висвітлити це питання повною мірою, тому торкнемося лише окремих його аспектів.

Так, оскільки серед основних функціональних складових технічної естетики – теорії формоутворення, композиції, візуального сприйняття, колористики та інші, ретельна увага дослідників приділяється системному вивченню їх структури, типологічних та інфраструктурних особливостей застосування технічної естетики, її вивченню як дієвого інструменту процесів синтезу дизайну і архітектури, їх інтеграції та взаємодії.

Зауважуючи на вищеописану предметну специфіку технічної естетики, в її межах також активно вивчаються зв'язки із суміжними технічними, комп'ютерно-технологічними, природничими і математичними науками, зокрема застосовується метод математичного моделювання, формально-геометричні, комп'ютерні методи і технології формоутворення в дизайні, архітектурі, образотворчому та декоративно-прикладному мистецтві.

При цьому застосовуються переважно кількісні методи обробки отриманих даних щодо естетики об'єктів дизайну, архітектури та мистецтва. Чільне місце посідають їх систематизація та структуризація. Дедалі активніше створюються та впроваджуються візуальні, анімаційні та комп'ютерно-графічні моделі в різних галузях і напрямках застосування технічної естетики, визначаються нові методи, моделі, технології дослідження інтегрованих напрямів розвитку дизайну тощо. Втім, названі напрямки досліджень не охоплюють усієї палітри технічної естетики, що буде розвиватися і далі, що має спричинити відповідні зміни у змісті паспорту спеціальності [4].

Отже, специфіка досліджень зі спеціальності “технічна естетика”, на наш погляд, полягає у ствердженні системного, структурного підходу до виконання поставлених завдань наукових розвідок, логічно-мотивованого, математично-обґрунтованого висвітлення основних результатів їх виконання, їх висвітлення та практична реалізація за допомогою найсучасніших досягнень комп'ютерно-інформаційних технологій. Втім, названі складові також не охоплюють усієї

палітри технічної естетики і з часом паспорт цієї спеціальності має розвиватися і поглиблюватися.

Природно, що тематична спрямованість досліджень з дизайну зумовлена інтересом до процесів становлення і розвитку матеріальної культури. І хоча тут також порушуються питання взаємодії мистецтва і техніки, дослідження з дизайну мають на меті вивчення ергономічних, соціально-культурних, екологічних, а також функціонально-експлуатаційних та маркетингових характеристик та особливостей.

При цьому феномен дизайну вивчається на історико-мистецтвознавчому підґрунті, а застосування його методів розглядається з точки зору можливостей надання тих чи інших естетичних та художніх властивостей, якостей тим чи іншим об'єктам дизайну, наприклад, засобам візуальної інформації, графічним знаковим системам, елементам промислових виробів. Нині активно вивчаються естетичні аспекти та засоби створення рекламної продукції та мультимедійних творів тощо.

Метою наукових розробок з дизайну також є вивчення аспектів взаємодії людини і оточуючого світу – не випадковим є факт розвитку екологічного дизайну як напряму проектування предметного середовища з урахуванням вимог охорони довкілля. Відмітимо, що питання взаємодії видів проектно-художньої діяльності розглядається не в технологічному, а в естетично-психологічному аспекті, зокрема з точки зору шляхів і методів створення гармонійного предметно-просторового середовища. Для цього визначаються принципи оптимальних технологій формоутворення об'єктів дизайну, вивчаються їхні стильові ознаки та художні особливості.

Відмітимо, що окрема увага приділяється питанням збереження національної ідентичності, вивченню мистецьких традицій в контексті подальшої інтеграції кращих надбань вітчизняної культури у світовий культурний простір.

Таким чином, дослідження зі спеціальності “дизайн” відповідають за своєю специфікою мистецтвознавчому підходові до наукового осмислення явищ оточуючої дійсності, суттєво відрізняючись у своєму змісті і отриманих результатах від досліджень з технічної естетики. До спільних рис тут можна віднести об'єктну спрямованість досліджень обох спеціальностей, адже вивченню підлягають культурно-мистецький доробок нашого суспільства і тенденції його подальшого розвитку.

Звідси випливають певні відмінності відносно спрямованості результатів досліджень зі спеціальностей, що аналізуються. Так, технічна естетика передбачає такі результати, що можуть бути вміщені в рамки певної моделі, системи, графічної чи аналітичної структури. При цьому вони спрямовані на підвищення показників результативності їх практичного використання шляхом запровадження високих технологій. Основні результати досліджень з дизайну передбачають розвиток мистецтвознавчого підходу, зокрема посилення уваги до художнього компоненту мистецьких явищ на засадах антропологічного та культурологічного підходів.

Література

1. *Ангеловский А.А.* Анализ понятий профессия, профессиональное сознание, профессиональная деятельность, профессионализм / Известия Самарского научного центра Российской академии наук. – Т.12. - №5(2). – 2010. – с. 306.
2. Паспорт спеціальності 05.01.03 – “Технічна естетика”, затверджений Президією ВАК України (Постанова №41-08/1);
3. Паспорт спеціальності 17.00.07 – “Дизайн”;
4. *Михайленко В.С., Яковлев М.І.* Про паспорт спеціальності 05.01.03 “Технічна естетика” // Технічна естетика та дизайн. Науково-технічний збірник.– Київ, 2001,– с. 9–13

**К ВОПРОСУ СРАВНИТЕЛЬНОГО АНАЛИЗА
СОДЕРЖАНИЯ ПРОГРАМ НАУЧНЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ
“ТЕХНИЧЕСКАЯ ЭСТЕТИКА” (05.01.03) И “ДИЗАЙН” (17.00.07)
С. А. Бердинских**

Рассмотрено сравнение содержания программ научных специальностей «техническая эстетика» (05.01.03) і «дизайн»(17.00.07). Исходя из анализа пунктов паспорта специальностей, были найдены определенные общие и отличительные черты.

**TO QUESTION OF COMPARATIVE ANALYSE OF CONTAINING
PROGRAMMS OF SINTIFIC SPACIALITIES “TECHNICAL ESTHETICS”
(05.01.03) AND “DESIGN” (17.00.07)
Svyatoslav Berdinskih**

Was examining comparative of containing programs specialties “technical esthetics” (05.01.03) and “design” (17.00.07). On the assumption of analyses of points passport of specialties, was found general and different strain.